

Amerikansk drømmer

Kurt Vile blir sammenlignet med Bruce Springsteen. Men han er også noe annet, noe helt eget.

Av Andreas Ervik (tekst og foto)
Austin, Texas

Vi tar en pause. Vi ligger på taket av en blå van, midt ute i ørkenen. Det kommer en svak during fra en bensinstasjon i nærheten. Jeg er meg, uansett, ikke sant, mumler Kurt Vile med sløv entusiasme.

Frike ut. – Jeg har alltid sett på meg selv som en musiker. I starten fremførte jeg sangene mine for venner. Jeg jobbet om dagen og spilte konserter om kvelden, forteller Vile.

Det må føles som et helt liv siden han vokste opp i Philadelphia som den eldste gutten i en søskenflokk på ti, med ambisjon om å bli musiker. Nå er han fulltids artist, signet på det kredible plateselskapet Matador. Der har han gitt ut to album, *Childish Prodigy* i 2009, og *Smoke Ring for my Halo* i år. Tidligere i dag har han spilt på hovedscenen på det viktigste treffet for musikkbransjen, South by Southwest i Austin.

– Det tok lang tid før jeg fikk noen til å gi ut musikken min. Jeg slet for å klare meg gjennom jobben og holdt på å frike ut fordi det tok sånn tid å bli oppdaget. Jeg fylte 28 år før jeg platedebuterte, sier han.

Menneske-trucken. Vile har blant annet kjørt gaffeltruck, som han synger om på «Space Forklift» på albumet *Constant Hitmaker* (2008): «*So as a human tractor trailer I push forward into the bright but wild unknown/With gasoline up to my*

eyelids». Han kjørte på autopilot, tankene var andre steder.

– Jeg hadde bare jobber som var skikkelig repetitive. Etter en stund var jeg så vant med oppgaven at jeg kunne sone totalt ut. Jeg satt der og tenkte som besatt på musikken.

– *Har du alltid vært en dagdrømmer?*
– Jepp, helt klart.
– *Jeg spør fordi tekstene dine gjerne gir en følelse av å flyte av sted.*

– Kult, det håper jeg de gjør. Jeg har et begrenset vokabular for å beskrive tekstene og musikken min. Men det er definitivt en drømmende kvalitet der. Det skal jeg begynne å si når folk spør.

Faller naturlig. Vi sitter på en parkeringsplass, hvor Vile har holdt sin andre konsert for dagen. Han har akkurat pakket ned gitar og gjenværende effektpedaler. Austin gir kanskje inntrykk av å være en trygg by, med like mange ekorn som visne kaktuser. Under festivalkaoset dagen før ble Vile likevel frastjålet en del av pedalene sine. Det virker ikke som han tar det særlig tungt.

Vile er knapp i beskrivelsene av musikken sin. Han får det til å virke som om alt faller naturlig. Han begynte å spille trompet i fjerde klasse og fikk senere en banjo av faren. Den spilte han som en gitar, helt til en nabo ga ham en han kunne bruke i stedet.

– Jeg lagde sanger med én gang. Det var skikkelig lett. Sangtekstene har helt siden starten bare kommet til meg. Som oftest riffer jeg, så begynner jeg å nynne,

før en tekstlinje kommer ut. Så bygger jeg videre på det.

Jesusfeber. På sin siste plate omtaler Vile seg som «Puppet to the man» og kaller samfunnet for sin venn. Han er tilsynelatende ingen rockerebell. Men på «Society is my Friend» synger han om fellesskapet: «*It makes me lie down in the cold blood-bath*». Det minner om André Bretons berømte påstand om at den enkleste surrealistiske handling er å gå ut på gaten og skyte i blinde inn i folkemengden.

– Det er tanker, ideer jeg slenger ut. Jeg liker ikke å alltid måtte være for eller mot noe.

– *På den siste platen har du en sang om Jesusfeber, og på fjorårets Square Shells synger du at du har religion. Er du troende?*

– Jeg ble oppdratt som det, og jeg har vel fortsatt en slags dyp respekt for tankegodset, men jeg praktiserer ikke. «Jesus Fever» er navnet på en karakter i en bok av Truman Capote. Mer enn min egen tro handler sangen om en slags blues- og gospelarv jeg springer ut av.

Det er vanskelig å komme unna spørsmål om nettopp arv og inspirasjonskilder. Vile er blitt sammenlignet med Neil Young og Bob Seger og er spådd å bli den neste Bruce Springsteen.

– Alt det pratet er bare forsøk på å sette meg i en bås. Jeg er påvirket av mange, helt klart, men jeg er meg selv, uansett, ikke sant? Jeg er ikke bekymret for den slags, jeg vet at jeg er meg.

Neonskiltet. Bandet til Vile, The Violators, skaper en mer klassisk rockesound live og på de to siste platene. De tidlige albumene bar mer preg av sene netter med utstyr som ga varierende lyd kvalitet. Knit-

Alltid vært musiker: Men Kurt Vile sier han holdt på å frike ut fordi det tok så lang tid å bli oppdaget.

ringen, susingen og durende synther er ikke helt borte ennå. Selv om opptakene nå er gjort i studio, er det fortsatt mulig å høre både malingen som flasser av veggene og stjernehimmelen utenfor.

– *På sangen «My Sympathy» synger du: «In a daydream I saw my soul in a flashing neon sign waving to myself».*

– Det er en tidlig sang, fra 2003 eller noe sånt. Linjen er åpen, som poesi. Den kan bety mye.

– *Hva betyr den for deg?*
– På et tidspunkt kan jeg ha tenkt på betydningen, men det er lenge siden. Jeg vil helst bare la det være åpent for fortolkning. Men sorry, nå må jeg stikke kompisen, sier Vile og går.

ae@morgenbladet.no

Utallige grevinner

Thomas Tellefsen er endelig spilt fri.

Erling Sandmo
NY KLASSISK

Med denne utgivelsen er det som om en av de flotteste beretningene fra norsk musikkhistorie endelig er blitt virkelig fortalt. At den da viser seg å være mindre norsk enn man gjerne har ment før, gjør den bare bedre: Dette er en vesentlig utgivelse, med et digert korpus av interessant musikk, og i tillegg en musikerbedrift å bli imponert av, fra pianisten Einar Steen-Nøkleberg. Han har spilt inn all Thomas Tellefsens musikk for solo klaver, fordelt på fire cd-er,

ANMELDELSE

Thomas Tellefsen: Komplette klaververker
EINAR STEEN-NØKLEBERG, KLAVER.
Simax 2011, 4 CD

det er nesten hundre enkeltstykker.

I kortform er historien denne: Thomas Tellefsen (1823–74) vokste opp i Trondheim og studerte klaver med Ole Andreas Lindeman, som i sin tid hadde studert med Israel Gottlieb Wernicke, mannen som i sin tid kalte Haydn for en narr og en sjarlatan og Mozart for «en planløs og uren smører». Det gir ingen poeng å gjette at Wernicke var bergenser – jeg kjenner mitt eget bergenske hjerte svulme når jeg leser om ham – men også trønderen Tellefsen hadde nok sans for seg selv. Han reiste til Paris nokså uten midler, karet seg gjennom noen vanskelige studieår der han tilegnet seg en helt moderne, myk og poetisk klaverteknikk, og oppnådde i løpet av kort tid å bli Chopins elev og etter hvert virkelig nære venn. Da Chopin døde, var det Tellefsen som arvet hans nettverk og elever, og som også i noen grad ble oppfattet som en slags forvalter av hans stilistiske og musikalske bo – og det var bare gått syv år siden Tellefsen hadde kommet til Paris. Han var stor: Blant elevene han overtok, var det fire prinsesser og en hertuginne – «Grevinnene teller jeg ikke», skrev Tel-

lefsen, hamsunsk før tiden. I en omskiftelig tid levde han et utsatt og omskiftelig liv, men han døde tidlig, som en stor skikkelse i fransk musikkliv. Oppe i alt dette fikk han også tid til å turnere festlig i Norge og var kjent for sine store gester, sin insistering på at saler skulle være fulle før han spilte, og – vidunderlig – at han loddet ut flygelet sitt under den siste av konsertene.

Alt dette har vi visst og smilt av, og i løpet av de siste tiårene har vi også fått en føling med musikken han skrev, dels gjennom en serie polske plateutgivelser med pianisten Małgorzata Jaworska og dels gjennom Steen-Nøklebergs innspillinger av kammermusikken og de to klaverkonsertene. Denne nye store samlingen med solomusikken gir oss likevel en helt ny nærhet til Tellefsens stil og egenart, og ikke minst til hans egen nærhet til Chopin.

Sjangrene er i hovedsak sterkt Chopin-aktige: masurkaer, valser, en sonate, etyder og preludier, i tillegg til noen andre, frittstående stykker og endelig noen mer konservative øvelser som peker tilbake

mot salig Wernicke. Det norske elementet er ofte ganske tydelig til stede, men når det spilles slik det gjør her, og det er helt overbevisende, handler det ikke så mye om noen norsk essens, men om en iscenesettelse av lengsel, avstand og nostalgi – helt parallelt til det Chopin gjorde med det polske. Det er enormt interessant: Tellefsen var jo stadig hjemme i Norge, der det gikk riktig bra, men musikken er likevel etterklang og drøm, og den kaster dermed et så vidt ironisk skjær over hjemlengselens betydning hos Chopin.

Men det fantastiske her er at Tellefsens musikk på sitt beste – den er ujevn – står ganske staselig alene. Så mye her er smart, bevegelig, rørende og idérikt, og Steen-Nøkleberg spiller det poengtert og elegant. De upubliserte verkene på den siste cd-en spiller han til og med på et tidsriktig Érard-flygel som han godt kunne brukt hele tiden. Andre ønsker har jeg ikke: Dette er en av de viktigste plateutgivelsene av eldre norsk musikk overhodet.

kultur@morgenbladet.no